

המצב הרגשי של ילדים והוריהם במהלך מלחמת חרבות ברזל: מחקר אורך

ד"ר לילך בן מאיר, ד"ר שולמית פינצ'ובר, דסי דהרי, פרופ' איתן כרם, ד"ר חוה גדסי, פרופ' מרי רודלף, פרופ' צחי גרוסמן, ד"ר יסמין קרול

רקע

התקפת הטרור של חמאס ב-7 באוקטובר 2023 והמלחמה שפרצה בעקבותיה משפיעות עמוקות על החברה הישראלית כולה. ילדים, בפרט, חשופים לסיכון מוגבר של פגיעה נפשית ופיזית כתוצאה מהטרומה הקולקטיבית והעימות המתמשך. השלכות אלו נעות מהפרעות שינה ועד להפרעת דחק פוסט-טראומטית, (PTSD), כאשר עוצמתן משתנה בהתאם למגוון גורמים אישיים וסביבתיים.

מטרת המחקר

לעקוב אחר התפתחות מצבם הרגשי של ילדים ישראלים לאורך שלוש נקודות זמן - מתחילת המלחמה ועד שנה לאחריה.

שיטת המחקר

סקר מקוון שהועבר להורים לילדים בגילאי 2-12, בשלוש נקודות זמן לאורך השנה הראשונה למלחמה: T1: 5 שבועות מפרוץ המלחמה (n=493), T2: 13 שבועות מפרוץ המלחמה (n=569), ו-T3: כשנה לאחר פרוץ המלחמה (n=464). הסקר התמקד בילד שעורר את הדאגה הרבה ביותר אצל כל הורה.

מדד: מצוקה רגשית של ילדים בחלוקה לשלושה תת סולמות: חרדה, פחד, והתנהגות מוחצנת (The Pediatric Emotional Distress Scale, Saylor et al., 1999).

מדגם (n=908):

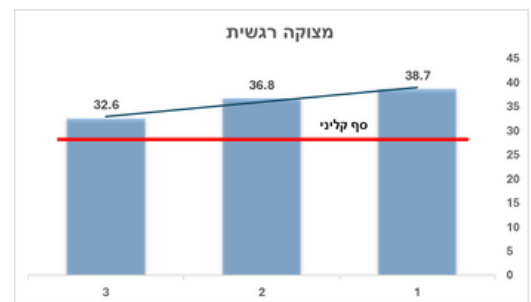
גיל: ממוצע 6.99 | טווח 2-12
מגדר: 54.5% בנים | 45.5% בנות
מוצא: 88.8% יהודים | 11.2% ערבים

114 משפחות השתתפו בכל שלושת הסקרים, 430 השתתפו בשניים מתוך שלושת הסקרים, והיתר השתתפו בסקר אחד.

ממצאים

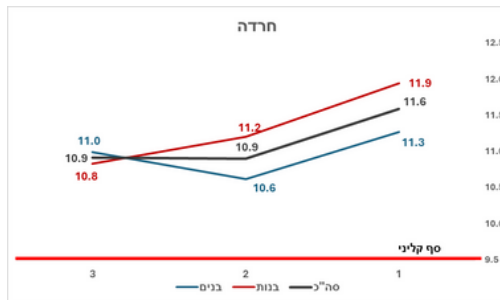
מצוקה נפשית

חלה ירידה מובהקת במצוקה הרגשית של הילדים לאורך זמן ($F(2, 842.127) = 109.564, p < .001$). על אף הירידה, רמת המצוקה נותרה מעל הסף הקליני (28) בכל שלוש נקודות הזמן.

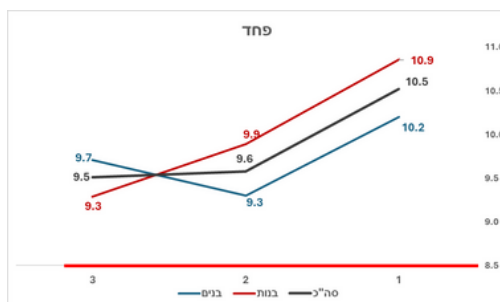
חרדה

ישנה מגמת ירידה מתונה אך מובהקת ברמת החרדה ($p < .001$). בנות הראו רמות חרדה התחלתיות גבוהות יותר לעומת בנים, אבל כשנה מפרוץ המלחמה המגמה התהפכה ($p < .01$). ילדים ערבים הציגו רמות חרדה גבוהות יותר באופן מובהק לעומת ילדים יהודים לאורך כל המדידות ($p = .05$).

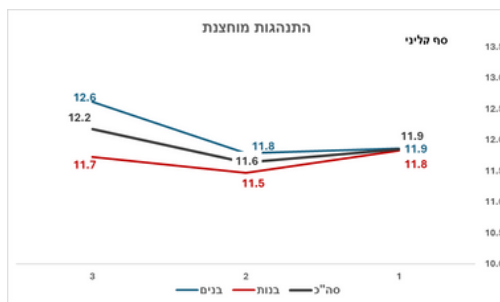
פחד

חלה ירידה מובהקת ברמות הפחד לאורך זמן ($p < .001$). בנות הציגו רמות פחד גבוהות יותר לעומת בנים בתחילת המלחמה, אבל כשנה מפרוץ המלחמה המגמה התהפכה ($p < .01$). גיל נמצא קשור באופן שלילי לרמות פחד ($p < .05$).

התנהגות מוחצנת

בנות הציגו רמות יציבות של התנהגות מוחצנת לאורך המדידות ואילו בקרב הבנים חלה עלייה הדרגתית ($p < .05$). גיל נמצא קשור באופן שלילי להתנהגות מוחצנת ($p < .01$).

דין והשלכות

המחקר מדגיש את ההשפעה המתמשכת של מלחמת חרבות ברזל על בריאותם הנפשית של ילדי ישראל, עם רמות מצוקה קלינית הנמשכות גם שנה לאחר פרוץ המלחמה. הממצאים מצביעים על הצורך בהתערבויות ארוכות טווח ומותאמות אישית, המתחשבות בהבדלים מגדריים ואתניים, ובדינמיקה המשתנה של תגובות ילדים לטרומה לאורך זמן. העובדה כי רמות החרדה והפחד נותרו מעל הסף הקליני גם כשנה לאחר פרוץ המלחמה מדגישה את הצורך הקריטי בתמיכה פסיכולוגית מתמשכת ובמעקב ארוך טווח אחר בריאותם הנפשית של ילדים החשופים לטרומה מתמשכת.